

ELFELEDETT NAGYSÁGOK • Joe Fritz

A mindig kifogástalan eleganciájú Fritz Józsi 1997-ben Bohém-tag is volt. Rendkívül népszerű, minden szempontból egyéni stílusú klarinétos, jelenleg saját zenekarával (Joe Fritz Band) és különböző formációkkal hallható, főként Budapesten. Rengeteget tud a jazzről zenész és történész szemmel egyaránt, rovatában egy-egy kevésbé ismert kiváló zenésszel foglalkozik.

„A” swingdobos: Gene Krupa

 Gene Krupa korának egyik legdivatosabb és legjobban fizetett zenésze volt, és emiatt néha még szakmai berkekben is megfélekeznek jazztörténeti jelentőségéről. 1909. január 15-én született Chicagóban, gyermekkorában kezdett dobolni, bár édesanyja azt akarta, hogy papnak menjen. Szabályos zenei tanulmányokat végzett, és emellett olyan zenészeket hallgatót, mint Baby Dodds, Zutty Singleton és Tubby Hall. 1927-ben Red McKenzie névleges vezetése alatt készítette el első lemezfelvételeit, amit tulajdonképpen a legendás gitáros-zenekarvezető Eddie Condon szervezett, akinek szintén ez volt az első felvétele. Ezen a jazztörténeti jelentőségű felvételi napon először rögzítettek basszusdobot. A nagydob egyfolytában a basszushangszerral játszik együtt, vagy akár anélkül is megállja a helyét mintegy a tuba vagy a bőgő helyettesítőjeként. (Korábban a hangmérnökök rettegtek a nagydob keltette rezonanciától,

amely leröpítette a felvevőtűt a viaszlemezről).

Ezután Krupa és Condon 1929-ben New Yorkba költöztek. Krupa leginkább színházakban dolgozott, többek között Red Nichols vezetésével, ahol Benny Goodman és Glenn Miller partnere volt. 1934 végén csatlakozott Benny Goodman big bandjéhez. Krupa volt a leglelkesebb zenekari tag, aki úgy kezelte a zenekart, mintha a sajátja volna, és segítette kialakítani a Goodman band jellegzetes stílusát. A zenekar 1935 augusztusi áttörése után Krupa sztár lett. Hírneve és népszerűsége a rajongóknál azon alapult, hogy igen látványosan játszott és jó filmsztárcsa volt, ami alkalmilag Goodman irritálta, és Krupa gyakori tempóváltoztatásai sem javították viszonyukat. Az 1938-as Carnegie Hall-beli koncert után röviddel Krupa és Goodman nyilvánosan összevesztek (Goodman egyébként sem arról volt híres, hogy könnyű ember lett volna), Krupa ekkor saját zenekart alapított. 1941-ben leszerződött Roy Eldridge-et és Anita O'Day-t, s ezzel a közeljövő két legnagyobb jazz-sztárját sikerült együttesébe illeszteni. 1943-ban feloszlott a banda,

amikor Krupát San Franciscóban egy drogügylet miatt lesítették. Úgy gondolta, hogy karrierjének vége. Visszatért New Yorkba, hogy zenei tanulmányokat végezzon és zenét szerezzen, de Goodman rábeszélte, hogy ismét csatlakozzon zenekarához, amellyel a Keleti-part amerikai katonai bázisain turnézott. Amikor Goodman a turnét egész Amerikára kezdte kiterjeszteni, akkor Krupa úgy döntött, hogy hátramarad. Meg volt győződve róla, hogy a közönség ellene van, és ezért inkább Tommy Dorsey-hoz csatlakozott, azt gondolta, hogy egy New York-i filmszínház zenekarának névtelensége megfelelőbb lesz számára. Megjelenése tapsvihart váltott ki, és ez a figyelem elvezetett rehabilitációjához. Dorsey-val turnéra ment, majd amikor lehetősége volt rá, újra megalakította saját zenekarát. Olyan zenészek szerződésével, mint Charlie Ventura, Red Rodney és Don Fagerquist, a banda elérte az akkori idők modern megszólalását. Gerry Mulligan hangszerelését játszották, míg maga Krupa sohasem tudta saját stílusát átalakítani azóta, hogy a húszas évek végén megérkezett New Yorkba. Később a Jazz At The Philharmonic-kal turnézott, majd a hatvanas években alkalmilag újra fellépett a Benny Goodman Quartettel (Teddy Wilson és Lionel Hampton társaságában). A hatvanas években egészsége megrendült, először szívinfarktust kapott, majd leukémiás lett. A hetvenes évek elején már New York környékére korlátozta fellépéseit (ekkor szinte már csak Goodman kvartettjében játszott), és a legtöbb fellépését vérátömlesztés előzte meg.

Krupát látványos stílusáért imádták a rajongók, s ennek nagy szerepe volt a Goodman-nagyzenekar 1939 előtti áttörésében. Big band játéka ugyanakkor sohasem volt igazán finom és swingelő. Krupa a Goodman-trióban és -kvartettben hozta a legjobb formáját. Ezekon a felvételeken csak seprűvel játszott, finoman, ügyesen és nagy lelkesedéssel. Jazztörténeti jelentőségű a Benny Goodman big banddel készített *Sing, Sing, Sing* verzió, melyet egy időben betiltottak a táncos helyeken, mivel lendülete és hosszúsága miatt sokan extázisba estek a táncosok közül. Ez is egyike a halhatatlan jazzfelvételeknek.

Gene Krupa 1973-ban halt meg. Felvételei jókedvűek és látványosak. Nem avulnak el, mivel Krupa egy született showman volt, miközben állandóan küzdött saját belső önbizalomhiányával.

